

Lieta C-25/21

**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu**

Iesniegšanas datums:

2021. gada 15. janvāris

Iesniedzējtiesa:

Juzgado de lo Mercantil de Madrid n.º2 (Madrīdes Komerclietu
tiesa Nr. 2, Spānija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2020. gada 30. novembris

Prasītāji:

ZA

AZ

BX

CV

DU

ET

Atbildētāja:

Repsol Comercial de Productos Petrolíferos, S. A.

Pamatlietas priekšmets

Prasība saskaņā ar LESD 101. panta 2. punktu atzīt par automātiski spēkā neesošu nolīgumu par kurināmā un motordegvielas ekskluzīvu piegādi prasītājiem piederošajai degvielas uzpildes stacijai, kas ir ietverts dažādos saistītos līgumos, LESD 101. panta 1. punkta pārkāpuma dēļ, un atlīdzināt nodarītos zaudējumus.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ar interpretāciju – LESD 267. pants – Konkurence – LESD 101. panta 1. un 2. punkts – Regula (EK) Nr. 1/2003 – 2. pants – Prasība par zaudējumu atlīdzināšanu – Prasība par spēkā neesamības atzīšanu – Pierādīšanas līdzekļi – Pierādīšanas pienākums – Valsts judikatūra, saskaņā ar kuru, izskatot prasības par spēkā neesamības atzīšanu, valsts konkurences iestādes galīgie lēmumi netiek uzskatīti par neapstrīdamiem pārkāpuma pierādījumiem

Prejudiciālie jautājumi

- 1) Ja prasītājs pierāda, ka tā līgumiskās attiecības par ekskluzīvu piegādi un zīmola izmantošanu (atbilstoši komisijas maksas sistēmai vai tiešas pārdošanas sistēmai, kurā ir paredzēta atsauces tālākpārdošanas cena, piemērojot atlaidi) ar *REPSOL* ietilpst valsts konkurences iestādes izvērtētajā teritoriālajā un laika ietvarā, **vai ir jāsecina, ka šīm līgumiskajām attiecībām ir piemērojams *Tribunal de Defensa de la Competencia* (Konkurences aizsardzības tiesa) 2001. gada 11. jūlija lēmums (lieta 490/00 *REPSOL*) un/vai Valsts konkurences komisijas 2009. gada 30. jūlija lēmums (lieta 652/07 *REPSOL/CEPSA/BP*), uzskatot, ka, pamatojoties uz šiem lēmumiem, ir izpildīti Regulas (EK) Nr. 1/2003 2. panta prasības attiecībā uz pārkāpuma pierādīšanas pienākumu?**
- 2) Ja atbilde uz iepriekšējo jautājumu ir apstiprinoša un konkrētajā lietā ir konstatēts, ka līgumiskajām attiecībām ir piemērojams *Tribunal de Defensa de la Competencia* (Konkurences aizsardzības tiesa) 2001. gada 11. jūlija lēmums (lieta 490/00 *REPSOL*) un/vai Valsts konkurences komisijas 2009. gada 30. jūlija lēmums (lieta 652/07 *REPSOL/CEPSA/BP*), **vai tā rezultātā nolīgums noteikti ir atzīstams par automātiski spēkā neesošu atbilstoši LESD 101. panta 2. punktam?**

Atbilstošās Savienības tiesību normas

LESD 101. panta 1. un 2. punkts.

Padomes Regula (EK) Nr. 1/2003 (2002. gada 16. decembris) par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Līguma 81. un 82. pantā: īpaši 5. un 22. apsvērumi un 2. pants

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/104/ES (2014. gada 26. novembris) par atsevišķiem noteikumiem, kuri valstu tiesībās reglamentē zaudējumu atlīdzināšanas prasības par dalībvalstu un Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem: īpaši 3., 4., 11., 14. un 34. apsvērumi un, netieši, 9. pants.

Atbilstošās valsts tiesību normas

Ley 16/1989, de 17 de julio, de Defensa de la Competencia (1989. gada 17. jūlija Likums 16/1989 par konkurences aizsardzību) (turpmāk tekstā – “1989. gada LKA”): 1. panta 1. punkts.

Ley 15/2007, de 3 de julio, de Defensa de la Competencia (2007. gada 3. jūlija Likums 15/2007 par konkurences aizsardzību) (visdrīzāk tā 2017. gada redakcijā; turpmāk tekstā – “2007. gada LKA”): 75. panta 1. punkts.

Īss pamatlietas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

Ievada apsvērumi

- 1 Iesniedzējtiesa 2019. gadā iesniedza lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu šajā pašā pamatlietā. Ar Tiesas 2020. gada 28. oktobra rīkojumu *Repsol Comercial de Productos Petrolíferos* (C-716/19, nav publicēts, EU:C:2020:870) minētais lūgums tika noraidīts kā nepieņemams, būtībā pamatojoties uz to, ka nebija izpildītas Tiesas Reglamenta 94. panta prasības. Šī lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu mērķis ir izpildīt šīs prasības.

Naftas nozares liberalizācija

- 2 1927. gadā Spānijā tika izveidots *Monopolio de Petróleos del Estado* (Valsts naftas monopols), kura pārvaldīšana tika uzticēta *Compañía Arrendataria del Monopolio de Petróleos, S. A. (CAMPSA)*.
- 3 Saistībā ar šo monopolu 1970. gadā tika ieviesta valsts koncesiju sistēma naftas produktu mazumtirdzniecībai ar degvielas uzpildes staciju starpniecību, un šo sistēmu arī pārvaldīja CAMPSA.
- 4 Paredzot Spānijas pievienošanos Eiropas Ekonomikas kopienai (EEK) un naftas nozares liberalizāciju, 1984. gadā valsts naftas pārstrādes uzņēmumiem (tostarp atbildētājam *REPSOL*) tika atļauts pievienoties CAMPSA akcionāriem. Tādējādi naftas pārstrādes uzņēmumi atradās privilīģētā situācijā un sāka gatavoties tirgus liberalizācijai, mudinot toreizējus degvielas uzpildes staciju koncesionārus parakstīt dokumentus, lai tie pievienotos šo uzņēmumu attiecīgajiem tīkliem.
- 5 1991. gadā CAMPSA komercaktīvi ar Eiropas Komisijas apstiprinājumu tika sadalīti par labu vairākām naftas pārstrādes uzņēmumu meitasuzņēmumiem, kuri pārņēma CAMPSA tiesības un pienākumus, kas izriet no līgumiem, kurus tā bija noslēgusi ar degvielas uzpildes staciju īpašniekiem.
- 6 1993. gadā tika noslēgts liberalizācijas process: tika paziņota valsts monopola izbeigšana un pilnīga nozares darbību liberalizācija. Monopola izbeigšanās izraisīja koncesionāru tiesību un pienākumu, kas izriet no koncesijām, izbeigšanos.

Strīdīgie līgumi

- 7 Šī liberalizācijas procesa laikā un pēc tam KN k-gs ar atbildētāju *REPSOL* noslēdza četrus līgumus (1987., 1996., 1997. un 2001. gadā) par kurināmā un motordegvielas ekskluzīvu piegādi degvielas uzpildes stacijai, kura KN k-gam piederēja Galīsijā. Pēc tam prasītāji, KN k- ga mantinieki, noslēdza divus līdzīgus līgumus ar *REPSOL* (2006. un 2009. gadā – pēdējais līgums tika noslēgts uz pieciem gadiem).
- 8 Lai gan pirmie [trīs] līgumi tika kvalificēti kā tiešās tālākpārdošanas vai pārdošanas līgumi (jo pēc produktu piegādes tie kļuva par KN k-ga īpašumu un viņš uzņēmās riskus attiecībā uz piegādātajiem produktiem), tajos tika paredzēts, ka degvielas uzpildes stacijas īpašnieks saņems atlīdzību komisijas maksas veidā. It īpaši otrajā līgumā *REPSOL* apņēma paziņot “ieteicamo” mazumtirdzniecības cenu (MTC), kas sakristu ar MTC, kas tiktu ieteikta degvielas uzpildes stacijām ar tādām pašām iezīmēm, kuras atrodas tajā pašā ģeogrāfiskajā apgabalā. Cena, kas KN k-gam būtu jāmaksā par produktu *REPSOL*, izrietēja no atlaides piemērošanas “ieteicamajai” MTC. Galu galā pirmajos līgumos, kas tika noslēgti starp pusēm, ekonomiskā sistēma tika mainīta no tālākpārdošanas līguma uz līgumu, kura pamatā ir komisijas maksa, neveicot nekādas citas pārmaiņas, izņemot tās, kas attiecas uz īpašnieka atlīdzību.
- 9 Nākamajos trīs līgumos, kas jau tika saukti par “komisijas līgumiem”, ekonomiskās sistēmas pamatā bija vienīgi “pieņemtā” komisija, jo komisionārs uzņēmās riskus attiecībā uz produktu un tam bija iepriekš jāapmaksā pasūtīto produktu cena (*REPSOL* noteiktā MTC, no tās atskaitot komisijas maksu par visiem piegādātajiem litriem) neatkarīgi no brīža, kad tie tiktu faktiski pārdoti patērētājam. Turklāt, tā kā komisionārs bija iekārtu īpašnieks, to uzturēšana un nomaiņa bija viņa ziņā. Visos līgumos formāli tika atzītas komisionāra tiesības piedāvāt atlaides, kas tiek atskaitītas no viņa komisijas maksas, tomēr summa, kas *REPSOL* bija jāmaksā par precēm, tika aprēķināta, atskaitot komisijas maksu no *REPSOL* noteiktās MTC.

Administratīvie un tiesu procesi konkurences jomā

- 10 Līgumu parakstīšana ar degvielas uzpildes stacijām pēc nozares liberalizācijas izraisīja dažādas procedūras. 1999. gada aprīlī Andalūzijas degvielas uzpildes staciju īpašnieku asociācija iesniedza vēstuli *Servicio de Defensa de la Competencia* (Konkurences aizsardzības iestāde; turpmāk tekstā – “SDC”) ar sūdzību par *REPSOL* un *CEPSA* (cits naftas pārstrādes uzņēmums) izdarītajiem valsts un Kopienų konkurences noteikumu pārkāpumiem. Attiecībā uz *REPSOL* šī sūdzība tika izskatīta ar *Tribunal de Defensa de la Competencia* (Konkurences aizsardzības tiesa; turpmāk tekstā – “TDC”) 2001. gada 11. jūlija lēmumu (lieta 490/00 *REPSOL*).
- 11 Minētajā lēmumā *TDC* konstatēja, ka *REPSOL* ir īstenojis praksi, kas aizliegta ar 1989. gada LKA 1. panta 1. punktu, nosakot izplatītājiem, kuri ar to sadarbojās,

piemērojot pieņemtās komisijas vai pārstāvības sistēmu, kurināmā MTC, un uzdeva *REPSOL* izbeigt cenu noteikšanu attiecībā ar degvielas uzpildes stacijām, ar kurām tai bija noslēgti līdzīga rakstura līgumi.

- 12 *REPSOL* iepriekš minēto lēmumu pārsūdzēja *Audiencia Nacional* (Valsts mēroga lietu tiesa) (apelācijas sūdzība Nr. 866/01), kas 2007. gada 11. jūlijā prasību noraidīja. *REPSOL* iesniedza kasācijas sūdzību *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) (kasācijas sūdzība Nr. 6188/2007), kas arī to noraidīja 2010. gada 17. novembrī.
- 13 Kamēr šīs lietas tika izskatītas tiesā, *REPSOL* 2001. gada novembrī nosūtīja paziņojumu visiem “pieņemtajiem” komisionāriem savā tīklā, tostarp prasītājiem, paužot savu nodomu izpildīt 2001. gada *TDC* lēmumā noteikto un formāli atzīstot sava tīkla izplatītājiem-komisionāriem tiesības piemērot atlaides, tās atskaitot no to komisijas maksas. Ar 2006. gada lēmumu *TDC* atzina, ka, nosūtot šo paziņojumu, ir izpildīts tās 2001. gada lēmumā noteiktais, tomēr brīdināja par to, ka *SDC* veic izmeklēšanu, lai pārbaudītu, vai *REPSOL* patiešām ir veikusi paziņotās izmaiņas. Šajā izmeklēšanā tika apstiprināts, ka atbildētāja turpināja neievērot valsts un Kopienas konkurences noteikumus.
- 14 Līdz ar to *Comisión Nacional de la Competencia* (Valsts konkurences komisija; “*CNC*”) (tagad – *Comisión Nacional de los Mercados y la Competencia* (Valsts tirgu un konkurences komisija; turpmāk tekstā – “*CNMC*”)) ar 2009. gada 30. jūlija lēmumu uzlika naudas sodu *REPSOL*, kā arī *CEPSA* un *BP OIL ESPAÑA* (kuru rīcība arī tika izmeklēta) par to, ka tie “netieši noteica mazumtirdzniecības cenu neatkarīgiem uzņēmumiem, kas darbojās, izmantojot to zīmolu, šādi ierobežojot konkurenci starp to tīklam piederošajām degvielas uzpildes stacijām, kā arī pārējām degvielas uzpildes stacijām”, un lika pārtraukt pārņemto darbību.
- 15 *CNC* 2009. gada 30. jūlija lēmums tika apstiprināts tiesas ceļā un tāpat ir kļuvis galīgs.
- 16 Vēlākā uzraudzības procedūrā *CNMC* pieņēma trīs lēmumus (2013. gada 20. decembra lēmums, kurš ir kļuvis galīgs, *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) trešajai palātai to apstiprinot 2020. gada februārī; 2017. gada 27. jūlija un 2020. gada 12. jūnija lēmums). No šiem lēmumiem izriet, ka *REPSOL* turpināja īstenot prettiesisko praksi vairāk nekā 10 gadus.

Pamatlietas pušu galvenie argumenti

- 17 Prasītāji cēla prasību atzīt par spēkā neesošiem starp pusēm noslēgtos līgumus, pieprasot atlīdzināt zaudējumus, kas radušies, *REPSOL* tieši vai netieši nosakot MTC kurināmajam un motordegvielai, kas ekskluzīvā kārtā piegādāta viņiem piederošajai degvielas uzpildes stacijai, proti, pārkāpjot *LESD* 101. panta 1. punktu. Kā pierādījumu prettiesiskajai rīcībai tie iesniedza valsts konkurences

iestādes galīgos lēmumus (*TDC* 2001. gada lēmums un *CNC* 2009. gada lēmums; turpmāk tekstā abi kopā – “aplūkotie lēmumi”).

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 18 Ir jānoskaidro, kāds pierādījuma spēks ar Regulu Nr. 1/2003 tiek piešķirts faktiem, kuri ir atzīti par pierādītiem Eiropas Savienības dalībvalsts konkurences iestādes galīgajā lēmumā, kas ir pieņemts LESD 101. panta piemērošanas procedūrā.
- 19 Kā jau tika norādīts, lai lūgtu atzīt par spēkā neesošiem ar *REPSOL* parakstītos līgumus, prasītāji kā pierādījumu tās pretiesiskajai rīcībai iesniedza aplūkotos lēmumus, kuri ir apstiprināti tiesā un ir kļuvuši galīgi. Tomēr šie lēmumi tika pieņemti administratīvā procesa ietvaros, kurā netika analizēti konkrētie prasītāju līgumi.
- 20 Saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 2. pantu (“Pierādīšanas pienākums”) jebkuros valstu vai Kopienas tiesas procesos LESD 101. panta piemērošanai minētā LESD 101. panta 1. punkta pārkāpuma pierādīšanas pienākums ir pusei vai iestādei, kas norāda uz iespējamo pārkāpumu. Šī pati doma ir minēta šīs regulas 5. apsvērumā.
- 21 Iesniedzējtiesa uzskata, ka saskaņā ar Regulu Nr. 1/2003 ir skaidrs, ka pienākums pierādīt pretiesisku rīcību konkurences jomā ir prasītājam. Tomēr tā jautā, vai ir iespējams, ka šis pierādīšanas pienākums ir izpildīts, ja ir konstatēts, ka aplūkotās līgumiskās attiecības ietilpst valsts konkurences iestādes galīgo lēmumu subjektīvajā piemērošanas jomā.
- 22 Šajā ziņā tā norāda, ka *Audiencia Provincial de Madrid* (Madrīdes provinces tiesa; turpmāk tekstā – “Madrīdes PT”) 28.^a nodaļa 2020. gada 17. jūlija spriedumā Nr. 381/2020, kas tika pasludināts apelācijas tiesvedībā, kura ir analogiska šai lietai, valsts konkurences iestādes lēmumiem nepiešķīra nekādu pierādījuma spēku. Minētajā spriedumā Madrīdes PT norādīja, ka prasītājam ir jāpierāda panākto vienošanos esamība un apstākļi vai tiešais vai netiešais spiediens, ko atbildētājs naftas uzņēmums varēja īstenot attiecībā uz prasītāju. Madrīdes PT uzskatīja, ka civilprocesā, vēloties panākt individuālu līgumisko attiecību atzīšanu par spēkā neesošām, nepietiek vien izvirzīt vispārīgus secinājumus par komercitkla darbību, kas var tikt iegūti no administratīvās lietas, bet ir jāveic līgumisko attiecību, kas ir strīda priekšmets, individuāla analīze un jāpierāda, ka no cenu noteikšanas prakses ir cietis tieši prasītājs degvielas uzpildes stacijas īpašnieks, nevis kāds cits subjekts. Madrīdes PT uzskatīja, ka *CNC* administratīvās darbības, pat ja tās vēlāk tika apstiprinātas administratīvajās tiesās, nenozīmē, ka pilnīgi visi līgumi par ekskluzīvo piegādi ar zīmola izmantošanas tiesībām, kurus noslēguši naftas uzņēmumi, pret kuriem vērstas šīs darbības, automātiski nav spēkā. Pretējā gadījumā, kā uzskatīja Madrīdes PT, rastos absurda situācija, jo tiktu uzskatīts, ka administratīvie lēmumi, piemēram, aplūkotie lēmumi, neizbēgami varētu izraisīt tūkstošiem piegādes līgumu, kurus noslēguši dažādi naftas uzņēmumi, spēkā neesamību, abstrahējoties no konkrētās saiknes, kas izriet no katra līguma. Madrīdes PT noslēgumā uzsvēra, ka tādās civilprasībās,

kurās tā izskatīja, tika celtas prasības par spēkā neesamības atzīšanu (*stand alone*), nevis prasības par zaudējumu atlīdzību par Kopienas konkurences tiesību normu pārkāpumu (*follow on*), kurās runa ir vienīgi par kompensācijas izmaksu personai, kas cietusi no pārkāpuma, kuru jau konstatējušas brīvas konkurences uzraudzības iestādes.

- 23 Iesniedzējtiesa uzskata, ka Madrides PT ieskatā nepietiek ar to, ka ir pierādīts, ka attiecīgā degvielas uzpildes stacija ietilpst valsts konkurences iestādes lēmuma subjektīvajā piemērošanas jomā, bet civillietu tiesā katrā gadījumā ir jāiesniedz pierādījumi, kas ir iegūti konkrētās administratīvās lietas izmeklēšanas gaitā. Tādējādi valsts konkurences iestādes lēmumi, neraugoties uz to apstiprināšanu tiesā, civillietu tiesai neveido pat netiešu pierādījumu prettiesiskai rīcībai, neraugoties uz to, ka lietās, kurās tika pieņemti aplūkoti lēmumi, tika konstatēta prettiesiska rīcība attiecībā uz visām apgalvotajām REPSOL tīkla, kas darbojas ar tās zīmolu, “komisijas” degvielas uzpildes stacijām.
- 24 Iesniedzējtiesa norāda, ka šī problemātika, šķiet, ir atrisināta attiecībā uz prasībām par zaudējumu atlīdzību, jo saskaņā ar Direktīvu 2014/104, kāda tā ir transponēta 2007. gada LKA 75. panta 1. punktā, “Spānijas konkurences iestādes vai Spānijas tiesas galīgajā nolēmumā konstatētais konkurences tiesību pārkāpums tiek uzskatīts par neapstrīdami pierādītu attiecībā uz zaudējumu atlīdzināšanas prasību, kas celta Spānijas tiesā”.
- 25 Lai gan iesniedzējtiesa atzīst, ka šajā tiesvedībā tika celta nevis vienkārši prasība par zaudējumu atlīdzību, bet drīzāk prasība par līgumu atzīšanu par spēkā neesošiem, piemērojot LESD 101. panta 2. punktu, tā uzskata, ka valsts konkurences iestādes galīgo lēmumu pierādīšanas spēka noliegšanai ir divējādas sekas: tādu līgumu atstāšana spēkā, ar kuriem ir pārkāpts LESD 101. pants, un zaudējumu neatlīdzināšana personai, kas cietusi no aizliegtās darbības, izraisot pārkāpēja nepamatotu iedzīvošanos.
- 26 Tādēļ tai ir šaubas par to, vai stingrais pierādījuma standarts, ko Madrides PT piemēroja saistībā ar prasībām par spēkā neesamības atzīšanu, atbilst Savienības tiesībām. Tā neapstrīd, ka ir jāizpilda Regulas Nr. 1/2003 2. pantā paredzētais nosacījums par pierādīšanas pienākumu, tomēr jautā, vai šis nosacījums varētu tikt uzskatīts par izpildītu, ja ir konstatēts, ka aplūkotais līgums atbilst kāda no sodītajiem uzņēmumiem (REPSOL) sodītajām darbībām un analizēto līgumu tipoloģijai (ekskluzīva piegāde ar zīmola izmantošanas tiesībām) laikposmā, uz kuru attiecas lēmumi (1999.–2019. gads), un teritorijā, kurā ir noticis pārkāpums (Spānijā). Šīs tiesību normas šaura interpretācija radītu *probatio diabolica* – prasību, ko nav iespējams izpildīt.
- 27 Iesniedzējtiesa atgādina, ka LESD 101. pantam ir tieša iedarbība, un apgalvo, ka efektivitātes un līdzvērtības principi saskaņā ar to izklāstu Direktīvas 2014/104 preambulā ir jāpiemēro arī prasībām par spēkā neesamības atzīšanu.

- 28 Iesniedzējtiesa nobeigumā norāda, ka tā nav pēdējā instance, bet praksē tāda var būt Madrides PT, kas tās spriedumu pārskatīs otrajā instancē, ņemot vērā kasācijas sūdzības ārkārtējo raksturu un to, ka *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) pirmā palāta regulāri nepieņem pārskatīšanai apelācijas instances spriedumus par MTC noteikšanu, kā arī vērtību, kādai Spānijas tiesībās ir jābūt valsts konkurences iestādes lēmumiem.

DARBA VERSIJA